

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

Силабус навчальної дисципліни

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма
«Німецька мова і література, англійська мова, переклад»

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.043 Германські мови та літератури
(переклад включно) (перша – німецька)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методологія та організація наукових досліджень
Викладач (-і)	Остапович Олег Ярославович
Контактний телефон викладача	0505139601
E-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	четвер 15:00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Курс має на меті забезпечити студентів методологічними знаннями з основних розділів теорії сучасної лінгвістики. Зміст дисципліни охоплює основні концепції і теорії дослідження мови, специфіку фахової термінології, методи дослідження явищ сучасної мови, аналіз сучасних поглядів на дискусійні мовознавчі проблеми. Зазначений курс спрямований на розвиток здатності студентів самостійно набувати і удосконалювати знання та вміння через пошук, читання і реферування наукової літератури і покликаний забезпечити студентів знаннями теорії мови і необхідним мінімумом фахової термінології з основних галузей мовознавства для подальшого проведення наукових досліджень. Методи навчання: інтерактивна лекція, дискусії, групова робота, індивідуальна робота, самостійна робота. Методи контролю: індивідуальне опитування, тестування, письмова робота.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою викладання навчальної дисципліни “Методологія і організація наукових досліджень” є ознайомлення студентів із теоретико-методологічними засадами основних шкіл і напрямків лінгвістики у їх історичному розвитку, зокрема, із парадигмами мовознавчих студій – від донаукової, філософської до класичної, порівняльно-історичної, неокласичної, структурно-системної та найновітнішої, постнеокласичної, антропоцентрично-когнітивної парадигми у сучасному мовознавстві. Основними завданнями вивчення дисципліни є поглиблення знань, одержаних у базових теоретичних курсах з лінгвістичних дисциплін, з акцентом на їх історичний розвиток з метою проведення власних наукових розвідок з різних галузей лінгвістики; опанування поняттєво-термінологічного апарату різних мовознавчих шкіл з окресленням перспектив застосування їх теорій при підготовці кваліфікаційних магістерських робіт.	
4. Програмні компетентності	
<u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог. <u>Загальні компетентності:</u> • Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. • Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. • Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. • Здатність проведення досліджень на належному рівні. • Здатність генерувати нові ідеї (креативність). <u>Фахові компетентності:</u>	

- Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

5. Програмні результати навчання

- Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній науці.
- Дотримуватися правил академічної доброчесності.
- Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.
- Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.
- Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.
- Презентувати результати свого дослідження науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах, тощо.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова / вибіркова
1	035 Філологія	1	О

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Науковий метод у лінгвістиці. Методологія організації науково-дослідної роботи як навчальна дисципліна. Системно-функціональний та антропоцентричний підхід у мовознавстві. Методологія, метод і методика. Методи сучасних лінгвістичних досліджень.	2	2	6
Тема 2. Вибір теми і планування наукового дослідження. Обґрунтування вибору теми роботи. Предмет і об'єкт дослідження. Складання плану і композиція наукової роботи. Джерела емпіричного мовного матеріалу.	2	2	6
Тема 3. Метамова досліджень у лінгвістиці. Вимоги до наукової термінології. Вимоги до дефініцій у тексті наукової праці. Науковий стиль викладу	2	2	6
Тема 4. Обробка і подача інформації у науковому тексті. Методика роботи з теоретичною літературою. Стандарт бібліографічного опису. Правила наведення посилань і цитат, етичні норми наукової коректності. Академічна доброчесність та антиплагіатний контроль.	2	1	6
Тема 5. Підготовка до захисту та захист студентської кваліфікаційної наукової роботи. Оформлення роботи та попередній захист. Порядок рецензування наукової	2	1	6

роботи. Підготовка доповіді на захисті магістерської роботи. Вимоги до ведення наукової дискусії.				
Тема 6. Постнеокласична голістично-синергійна парадигма сучасного мовознавства. Інтуїтивні та емпіричні методи досліджень у лінгвістиці. Квантитативно-емпіричний тренд «чому»-лінгвістики. Професійна лінгвістика та аматорська псевдолінгвістика.			2	6
Тема 7. Корпусна лінгвістика: напрями дослідження, перспективи. Формування корпусної лінгвістики як складової мовознавчої науки. Теоретичні засади корпусної лінгвістики. Принципи побудови національних мовних корпусів.			2	6
Тема 8. Використання сучасних комп'ютерних інформаційних технологій у мовознавстві. Мультимедійна електронна техніка на службі гуманітарної науки. Поняття електронного текстового корпусу як бази даних. Використання корпусних відомостей у аналізі мовного матеріалу та лексикографічній практиці.			2	6
Тема 9. Методика корпусного аналізу у дослідженні лексики і фразеології. Порядок реєстрації та пошукової роботи в корпусах. Метамова логічних дескрипторів пошуку. Методологічні особливості та застереження корпусного аналізу усталених фразеологічних зворотів. Порядок формулювання команд для пошукових завдань відповідно до предмету дослідження. Кількісний та семантичний аналіз результатів пошуку. Сигніфікантні коокурентні текстові оточення.			2	4
Тема 10. Особливості наукового апарату в тексті студентського дослідження з лінгвістики. Спостереження, експеримент, опис у мовознавстві. Гіпотеза, її верифікація та фальсифікація у мовознавстві. Кількісний та статистичний математичний апарат лінгвістичного дослідження. Дедуктивний та індуктивний шляхи досліджень у мовознавстві.			2	4
Тема 11. Апробація та опублікування результатів студентських наукових досліджень. Особливості доповідей та дискусій на наукових конференціях. Стаття в науковому журналі як особливий жанр наукового тексту. Рецензування манускриптів науковими журналами. Пір-ревьюінг. Плагіат та автоплагіат. Методика запобігання. Штучний інтелект, ChatGPT і академічна доброчесність.			2	4
ЗАГАЛОМ:		10	20	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності			

	здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу та бали, отримані під час заліку. Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Вимоги до письмових робіт	Передбачено одне письмове підсумкове тестування на платформі d-learn.rpu.edu.ua, яке охоплює від 30 до 50 завдань (максимальна кількість балів – 10).
Семінарські заняття	Оцінюється відвідуваність 10 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 7.
Умови допуску до підсумкового контролю	При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується активність студента під час семінарських занять; присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски занять без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених з поважних причин занять. При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин (35 балів), бали підсумкового тестування на платформі d-learn.pro (10 балів) та бали, отримані за опрацювання навчального матеріалу під час самостійної роботи студента (5 балів), що контролюється протягом тижня контролю самостійної роботи (КСР).
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Форма здачі – комбінована.
8. Політика навчальної дисципліни	
Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності. <u>Академічна доброчесність:</u> Списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. <u>Відвідування занять:</u> При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати	

роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача щочетверга о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.pro та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Неформальна освіта:

Порядок перерахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, UdeMy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <http://www.d-learn.pnu.edu.ua>.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бахрушин В., Ніколаєв Є. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. С. 7. URL: <https://tinyurl.com/v6lg7wt>.
2. Белова А.Д. Лінгвістичні перспективи і прогнози у ХХІ столітті // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи / НАН України. – К.: Логос, 2006. – С.22-31.
3. Быстрова Л. В., Капатрук Н.Д., Левицкий В.В. К вопросу о принципах и методах выделения лексико-семантических групп слов / Л. В. Быстрова, Н.Д. Капатрук, В.В. Левицкий // Филологические науки. – 1980. - № 6. – С. 75-78.
4. Вовк С.М., Маник О.Н. Неклассическая методология и многофакторный подход. – Черновцы: Прут, 1996. – 291 с.
5. Зализняк А. А. О профессиональной и любительской лингвистике / А. А. Зализняк // Наука и жизнь. – №1-2, 2009.
6. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
7. Левицкий В.В. Семасиология. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
8. Мазур О.В., Подвойська О.В., Радецька С.В. Основи наукових досліджень. – Вінниця: «Нова книга», 2013. – 120 с.
9. Огуй О.Д. МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ГУМАНІТАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (типи систем та їх розгляд у ретроспекції). Пошуки методологічної та методичної основи для нової філології // Науковий вісник Чернів. Торгів.-економ. інституту КНТЕУ. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2005. – Вип.2-3: Гуманітарні науки: філологія. – С.145-152.

10. Огуй О.Д. Сучасні постнекласичні лінгвістична теорія та практика з епістемологічної точки зору // Мова і культура: Наук. щорічн.журн. – Вип.4. – Т.3.1: Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. – К., 2002.–С.12-19.
11. Огуй О.Д. Пошуки методологічних основ історико-гуманітарних досліджень / О.Д. Огуй // Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології: 36. наук. ст. – Чернівці:Прут, 2003. – Т.1 (15). – С. 246-253.
12. Огуй О.Д. Знак в історичному ракурсі: Перспективи студій / О.Д. Огуй // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 653: Германська філологія. – Чернівці: ЧНУ, 2013. – С. 3-9.
13. Остапович О.Я. Когнітивні та корпусні критерії визначення статусу фразеологічних гелветизмів. - Наукова конференція «Пріоритети сучасного германського та романського мовознавства». – Луцьк, 2007. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - № 4. – Філологічні науки. – 2007. – С. 380-385.
14. Остапович О.Я. Корпусний аналіз текстових електронних масивів у вивченні фразеології іноземних мов. Методологічні принципи, практична апікація, межі й застереження // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. - №5. – Філологічні науки. – 2008. – С. 391-399.
15. Остапович О.Я. Корпусний метод у вивченні іноземних мов. Мультимедійна техніка на службі емпіризму. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції „теоретичні та методологічні проблеми дослідження іноземних мов”. – Київ. – 2008. – С. 36-40.
16. Остапович О.Я. До питання виділення національного корпусу швейцарських паремій // Актуальні проблеми германської філології. – Чернівці. – „Книги – ХХІ”. – 2008. – С. 207- 211.
17. Остапович О. Я., Остапович Н. В., Мазуренко Ю. С. ChatGPT у підготовці філологів і перекладачів. Виклики і перспективи. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17 (85). С. 200–205.
18. Oguй O. D. Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguй. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.

Додаткова:

1. Biber, Douglas / Conrad, Susan / Reppen, Randi (1998): Corpus Linguistics. Cambridge.
2. T. Bretag (ed.), Handbook of Academic Integrity, 2016. DOI 10.1007/978-981-287-098-8_3. Chapter 5.
3. Jude Carroll and Carl-Mikael Zetterling. Guiding Students away from Plagiarism. KHT, 2009. P. 17-18. URL: <https://tinyurl.com/ucmnlr7> .
4. Čermak F. Statistical methods for searching idioms in text corpora // Phraseology in motion. – Hohengehren: Schneider Verlag, 2006. – p. 33-42.
5. Coseriu E. Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003. – S. 1-18.
6. Ernst P. Einführung in die germanistische Linguistik. – Basel, 2004. - S.11-58.
7. Fellbaum Ch. Idiome in einem Digitalen Lexikalischen System // Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik. – Jg. 34 – 2004. – S. 56-71.
8. Geyken A. Korpora als Korrektiv für einsprachige Wörterbücher // Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik. – Jg. 34 – 2004. – S. 72-100.
9. Häcki-Buhofer A. Für und wider die Empirisierung der Sprachwissenschaft // Möglichkeiten und Grenzen der empirischen Wissenschaft. – Basel, 1995. – S. 115-131.
10. Klein W. Vom Wörterbuch zum Digitalen Lexikalischen System // Zeitschrift für Literaturwissenschaft und Linguistik. – Jg. 34 – 2004. – S. 10-55.
11. Moon, Rosamund (1998): Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach. Oxford.

12. Sampson G. Quantifying the shift towards empirical methods // International Journal of Corpus Linguistics. – 10: 1 (2005). - p.15-36.
13. Stubbs, Michael (2001): Words and Phrases. Corpus Studies of Lexical Semantics. Oxford.
14. Wierzbicka A. Semantics, Primes and Universals. – Oxford, New York.: Oxford University Press., 1996.
15. Wierzbicka A. Understanding Cultures through their Key Words. – Oxford: - Oxford University Press., 1996.

Викладач _____Олег ОСТАПОВИЧ